

UVODNIK

PRIHODNOST SKUPNE VARNOSTNE IN OBRAMBNE POLITIKE EU

Maja letos se je začela Konferenca o prihodnosti Evrope oziroma posvet, na katerem lahko sodelujemo državljanke in državljani Evropske unije ter predstavimo svoje predloge in mnenja. Sodelujemo lahko individualno ali skupinsko, s strokovnim, znanstvenim ali povsem osebnim prispevkom se lahko vključimo v razprave, dogodke oziroma organiziramo dogodek v svoji skupnosti o eni izmed prednostnih tem – vse je predstavljeno na posebnih skupnih spletnih straneh EU in držav članic.

Hkrati na institucionalni ravni Evropske unije nastaja Strateški kompas, dokument, ki naj bi združil, uskladil in poenotil vse predloge, razprave in izhodišča o prihodnosti Unije tako, da jih bo mogoče tudi čim bolj uresničiti.

Tokratna tematska številka Sodobnih vojaških izzivov se v okviru razprave o prihodnosti Evropske unije posebej osredotoča na področje skupne varnostne in obrambne politike. Nastala je v sodelovanju z Novo univerzo v okviru projekta Integralna teorija o prihodnosti Evropske unije (J5-1791), ki ga vodi Matej Avbelj in financira Agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost.

O evropski varnostni in obrambni politiki je bilo že veliko napisanega. Že leta 1998 sta se v Saint-Malu sestala takratni francoski predsednik in angleški ministrski predsednik ter podpisala izjavo o oblikovanju evropske varnostne in obrambne politike, vključno z evropsko avtonomno vojaško silo, ki bo sposobna delovati v primerih, ko se Nato ne bi odločil za vojaško sodelovanje. Leto pozneje je bil kot neposredna posledica vrha v Saint-Malu v Helsinkih oblikovan glavni cilj, v okviru katerega je bilo leto 2003 določeno kot ciljni datum za ustanovitev evropskih oboroženih sil z do 60.000 vojaki. Evropska unija cilja še vedno ni uresničila, ponovno pa ga je obudila Globalna strategija Unije iz leta 2016 z nekaterimi novimi pristopi k starim izzivom. Tako so nastali med bolj znanimi dejavnostmi Evropski obrambni sklad, Stalno strukturno sodelovanje, Usklajeni letni pregled obrambe in drugi.

V ospredju razprave o prihodnosti skupne varnostne in obrambne politike Unije so spremembe v mednarodnem varnostnem okolju, ki vplivajo na Evropsko unijo in dogajanje v njej ter v njenem sosedstvu. Analiza varnostnih groženj in z njimi povezana tveganja predstavljajo prvi korak pri nastajanju prihodnjega strateškega okvirja, ki ga bodo dorekli razpravljavci na nacionalnih ravneh in ga uskladili na evropski ravni. Med najpomembnejše dosežke bomo šteli usklajene dogovore na področju doseganja glavnega cilja iz leta 2003, in sicer Evropsko unijo kot samostojnega akterja na področju varnosti in obrambe. Ta naj bi imel več geopolitične moči, ki bo, kot se je leta 2019 izrazil Josep Borrel, visoki predstavnik EU za zunanje zadeve in varnostno politiko, »znan uporabljati tudi jezik moči«. Pot do tega cilja ne bo lahka. Medsebojno usklajevanje sedemindvajsetih članic na varnostnem in obrambnem področju je zahteven proces, ki ga je treba tudi ustrezno umestiti v odnosu do strateškega varnostnega partnerja Nata. Najzahtevnejša in pomembna pa bo njegova umestitev v obrambno načrtovanje držav članic.

Republika Slovenija prav v času nastajanja pomembnih sprememb za Unijo, ki so lahko odločilne v prihodnosti, predseduje Svetu Evropske unije. S to tematsko številko Sodobnih vojaških izzivov želimo sodelovati pri slovenskem prispevku v tem dogajanju.

O pomenu odpornosti Evropske unije v kognitivnem smislu piše **Igor Senčar**, ki v prispevku *Kognitivni vidiki evropskih varnostnih in obrambnih izzivov* na primeru ruskega zavzetja Krima razloži, kako je prišlo do nekega pojava, kako smo ga kolektivno zaznali, razumeli in kaj smo se iz njega naučili. Sodobna evropska družba ima s svojo blaginjo in visokimi demokratičnimi standardi tudi pomanjkljivosti, ki jih je treba ozavestiti, da bi dosegli večjo odpornost družbe v prihodnje.

Eden izmed načinov, kako bi lahko dosegli večjo moč Unije, je tudi večja vloga njene skupnosti oziroma njenih ustanov, kar **Katarina Vatovec** predlaga v prispevku *Komunitarizacija obrambne politike Evropske unije*. Spremembe so nujne tudi pri načinu sprejemanja odločitev, v kar spada način glasovanja, ki bi moral biti večinski, da bi lahko dosegli večjo učinkovitost te politike.

V prispevku *Evropska varnost in obramba: preboj ali nadaljnje životarjenje* **Dick Zandee** ugotavlja, da mora v Uniji na področju varnostni in obrambe priti do sprememb. Dolgoletno dogovarjanje in usklajevanje na tem področju, ki se kaže predvsem v njenih dokumentih in ne v dejanjih, se mora končati. Avtor predlaga konkretne spremembe, ki so potrebne za doseg tega cilja.

Dvajset let delovanja Evropske unije na področju mednarodnih operacij in misij dokazuje, da je ta pomemben mednarodni akter. Podrobnosti o njenem delovanju predstavlja **Aleksandra Koziol** v prispevku *Misije in operacije kot orodje za oblikovanje delovanja EU na globalni ravni*. Ugotavlja, da je epidemija virusa covid-19 povzročila preusmeritev pozornosti Unije z globalnih na notranje zadeve, zaradi česar je potreben premislek o prihodnosti tudi na tem področju.

V okviru slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije **Jelena Juvan** v prispevku *Prihodnost skupne varnostne in obrambne politike in majhne države članice* razpravlja o tem, kaj majhna država lahko doseže ob dejstvu, da Uniji ni uspelo uresničiti svojih odločitev iz preteklosti. Pomembno pa je, ali je področje skupne varnostne in obrambne politike zasnovano tako, da bi lahko predstavljalo odgovor na sodobne varnostne grožnje.